

CDP Türkiye 2025 İklim ve Doğa Raporlaması

Ana Bulgular

Raporlamadan Uygulamaya: Sistemik Dönüşüm

2025 sonuçları, Türkiye’den CDP’ye raporlama yapan şirketlerin çevresel yönetimde daha sistemli ve uygulamaya dönük bir yapıya geçtiğini gösteriyor. Yönetişim, risk yönetimi ve performans takibi gibi alanlarda süreçler artık daha yerleşik. Bu gelişim, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) ile yüksek uyum ve Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) ile artan hizalanma ile de destekleniyor. Raporlama artık sadece bilgi paylaşımı değil; şirketlerin çevresel riskleri anlamak, önceliklendirmek ve yönetmek için kullandığı bir araç haline geliyor.

Ancak bu ilerleme tüm alanlara eşit şekilde yansımıyor. İklim konusunda süreçler büyük ölçüde oturmuş durumda ve tüm şirketler risk ve fırsatları yönetebiliyor. Buna karşılık, bu oran su yönetimi için %78’e, biyoçeşitlilikte %36’ya, plastiklerde %24’e ve ormansızlaşmada %11’e düşüyor. Bu tablo, iklim değişikliği konusunun şirketlerin yönetim sistemlerine güçlü şekilde entegre edildiğini, doğa ile ilgili konuların ise hâlâ gelişim aşamasında olduğunu gösteriyor.

Benzer bir fark veri ve uygulama tarafında da görülüyor. Şirketler temel raporlama konularında (örneğin emisyonlar, risk tanımlama ve yönetim) daha tutarlı. Ancak ileriye dönük planlama, değer zinciriyle entegrasyon ve daha detaylı veri üretimi gereken alanlarda eksikler devam ediyor. ESRS ile uyumdaki görece düşük oranlar da bu durumdan kaynaklanıyor.

Raporda öne çıkan bir diğer kritik bulgu, lider şirketler ile diğer raporlama yapan şirketler arasındaki ayrışmanın giderek daha belirgin hale gelmesi. Veriler, bu şirketler arasındaki temel farkın artık çevresel konulara ilişkin farkındalık düzeyinden değil, bu konuların karar alma süreçlerine ne ölçüde etkin biçimde entegre edildiğinden kaynaklandığını gösteriyor. Lider şirketler, doğru veri, yönetim ve analiz araçlarını kullanarak çevresel bilgiyi finansal planlama, risk yönetimi ve operasyonlarla doğrudan bağlantılı hale getiriyor. Diğer şirketler ise bu dönüşümün henüz başında ve ilerlemek için daha fazla zaman ve kaynak harcamak zorunda.

1. Türkiye, küresel çevresel liderlikte güçlü bir konuma ulaştı

CDP’nin küresel derecelendirme metodolojisine göre Türkiye, en üst performans seviyesinde yer alan önde gelen pazarlardan biri olarak öne çıkıyor. Dünya genelinde yalnızca 27 şirketin girebildiği Triple A listesi’nde (CDP’nin iklim değişikliği, su güvenliği ve ormansızlaşma temalarının üçünde birden Küresel A Listesi’ne giren şirketler) Türkiye’den 5 şirketin yer alması, ve Küresel A listesi’ne giren toplam 900 şirketin arasında Türkiye’den 45 şirketin olması, Türkiye’nin liderlikteki güçlü konumunu açıkça ortaya koyuyor.

Bu tabloyu daha anlamlı kılan nokta, liderlik performansının raporlama yapan şirketler geneline yayılması. Türkiye’den raporlama yapan tüm şirketler arasında, liderlik seviyesinde derecelendirme notu alan şirketlerin oranı iklim değişikliğinde %33, ormansızlaşmada %35 ve su güvenliği temasında %43’e ulaşıyor. Buna paralel olarak, başlangıç seviyesinde raporlama yapan şirketlerin payı oldukça düşük. Bu durum, liderliğin yalnızca sınırlı bir grupta değil, daha geniş bir şirket kitlesiyle temsil edildiğini gösteriyor.

2. Çevresel liderlik ile finansal performans arasındaki ilişki giderek güçleniyor

Bu yılki raporun bir kısmı, A ve A- notu alan lider şirketlerin çevresel risk ve fırsatları finansal açıdan nasıl yönettiğini, daha düşük derecelendirme notlarına sahip şirketlerle karşılaştırmalı olarak analiz ediyor.

Bu fark özellikle fırsatlar tarafında daha net görülüyor. Lider şirketler, çevresel girişimler kapsamında yaptıkları her 1 dolarlık yatırımın yaklaşık 4 dolar finansal değer yaratma potansiyeli olduğunu raporlarken, daha düşük performans gösteren şirketlerde bu değer yaklaşık 0,07 dolar seviyesinde kalıyor. Bu durum, fırsatların belirlenmesi ve finansal değere dönüştürülmesi konusunda ciddi bir verimlilik farkı olduğunu gösteriyor.

Benzer bir ayrışma risk yönetiminde de ortaya çıkıyor. Lider şirketlerde maliyet-risk oranı 0,43 seviyesinde. Yani maliyeti 1 dolar olan bir riski yönetmek için lider şirketler yaklaşık 0,43 dolar harcamanın yeterli olduğunu raporluyor. Buna karşılık, daha düşük performans gösteren şirketlerde aynı riski yönetmek için yaklaşık 5,9 dolar harcamak gerekiyor. Bu da risk yönetimi maliyetinin, riskin kendi maliyetine kıyasla oldukça yüksek kaldığını gösteriyor.

Genel olarak bulgular, şirketler arasındaki farkın risk ve fırsatları ne kadar etkin yönettiklerinden kaynaklandığını gösteriyor; lider şirketler bu alanlarda daha hedefli hareket ediyor ve finansal açıdan önemli riskleri daha düşük maliyetle yönetebiliyor. Bu durum doğrudan bir finansal üstünlük anlamına gelmese de, daha gelişmiş yönetim kapasitesine işaret ediyor.

3. Lider şirketler ile daha düşük performans gösteren şirketler arasındaki fark uygulama kapasitesinden kaynaklanıyor

Lider şirketleri daha düşük performans gösteren şirketlerden ayıran unsur, çevresel bilgiyi finansal ve stratejik kararların bir parçası haline getirebilecek uygulama kapasitesine sahip olmalarıdır.

Bu fark özellikle çevresel riskleri finansal sinyallere dönüştüren araçlar incelendiğinde belirginleşiyor. Dahili karbon fiyatlandırması lider şirketlerin %84'ü tarafından kullanılırken, bu oran diğer şirketlerde %35'te kalıyor. Benzer şekilde, dahili su fiyatlandırması lider şirketlerin %48'inde bulunurken, diğer şirketlerde yalnızca %5 seviyesinde. Ayrıca lider şirketlerin %98'i 1,5°C ile uyumlu iklim senaryoları kullanıyor ve %87'si bu hedefle uyumlu bir geçiş planına sahip olduğunu belirtiyor. Daha düşük performans gösteren şirketlerde bu oranlar sırasıyla %58 ve %55.

Bu fark yalnızca kullanılan araçlarla sınırlı kalmıyor, sonuçlara da yansıyor. Lider şirketlerin %60'ı Kapsam 1 ve 2 emisyonlarını bir önceki raporlama yılına kıyasla azalttığını bildirirken, bu oran diğer şirketlerde sadece %32. Ayrıca, daha düşük performans gösteren şirketlerin önemli bir kısmı emisyon artışı raporluyor.

Sonuç olarak bu bulgular bize, şirketler arasındaki farkın, liderlik adına kaldıraç görevi gören, ileri düzey yönetim araçlarını ne ölçüde uygulayabildiklerinden kaynaklandığını gösteriyor. Dahili fiyatlandırma, senaryo analizi ve geçiş planlaması gibi ileri düzey araçları karar alma süreçlerine daha etkin entegre eden lider şirketler; sermaye tahsisi, risk yönetimi ve performans açısından daha güçlü bir konumda yer alma şansına sahip.

4. İklim raporlaması olgunlaşmış olsa da, derinlik ve uygulama düzeyi henüz sınırlı

Temel iklim raporlama göstergeleri açısından Türkiye’den raporlama yapan şirketler yüksek bir olgunluk düzeyi sergiliyor. Tüm şirketler Kapsam 1 ve 2 emisyonlarını raporlarken, Kapsam 3 raporlaması %98’e ulaşıyor. Doğrulama oranlarının da yüksek olması (%95 Kapsam 1 ve 2, %88 Kapsam 3), emisyon muhasebesine ilişkin temel sistemlerin büyük ölçüde yerleştiğini gösteriyor.

Benzer şekilde, yönetim ve analiz araçları da yaygınlaşmış durumda. Yönetim kurulu düzeyinde gözetim neredeyse tüm şirketlerde var, senaryo analizi ise özellikle iklim alanında geniş ölçüde kullanılıyor. Bu araçların strateji ve risk yönetimi süreçlerine dahil edilmesi, iklim konularının karar alma yapılarında yer edindiğine işaret ediyor.

Buna karşın, taahhütlerin kapsamı ve uygulama düzeyi aynı ölçüde güçlü değil. Şirketlerin %70’i 1,5°C ile uyumlu bir iklim geçiş planı raporlarken, yalnızca %33’ü fosil yakıtlardan çıkışa yönelik açık bir taahhütte bulunuyor. Net sıfır hedefleri yaygın (%62), ancak bunların sadece %12’si Bilim Temelli Hedefler Girişimi (SBTi) tarafından doğrulanmış durumda. Bu durum, hedef koyma ile bilim temelli uyum arasında önemli bir fark olduğunu gösteriyor.

Düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen araçların kullanımında da benzer bir tablo var. Dahili karbon fiyatlandırması yapan şirket sayısı artıyor, ancak çoğu şirkette tüm karar süreçlerini kapsayan zorunlu bir mekanizma haline gelmiş durumda değil. Yenilenebilir enerji kullanımı yükselse de, toplam tüketimde fosil yakıtlar ağırlığını koruyor.

Genel olarak, iklim yönetimi için gerekli temel yapıların kurulduğu görülüyor. Ancak bu yapıların kapsamı ve uygulama düzeyi şirketler arasında değişiyor. Bu nedenle ilerleme açık olsa da, piyasa genelinde tutarlı ve yaygın bir dönüşümden söz etmek için henüz erken.

5. Su konusu, Türkiye için hem güçlü bir performans alanı hem de önemli bir yapısal risk unsuru

Türkiye’den CDP’ye yanıt veren şirketlerin su güvenliği alanındaki performansı, liderlik seviyesinde derecelendirme notuna sahip olan %43’lük şirket oranıyla Avrupa ve küresel ortalamaların üzerinde. Su stresi yüksek bölgelerde faaliyet gösteren şirketlerin büyük bölümü bu riski yönetim yapılarına dahil etmiş, hedefler belirlemiş ve su yönetimine yönelik yatırımlarını artırmış durumda.

Bu görece yüksek performans, Türkiye’den raporlama yapan şirketlerin su riskine yüksek düzeyde maruz kalmasıyla ilişkilendirilebilir. Şirketlerin %82’si suyu stres altındaki bölgelerden çekiyor. Şirketlerin %35’i tüm tesislerinin su riskine maruz kaldığını, %31’i ise gelirlerinin büyük bir kısmının veya tamamının bu risklerden etkilenebileceğini belirtiyor. Bu nedenle de şirketlerin %80’i su riskini stratejik bir şekilde ele alabilmek adına suya ilişkin hedefler belirlemiş durumda.

Buna rağmen operasyonel göstergeler önemli zorluklara işaret ediyor. Toplam su çekimi bir önceki yıla kıyasla %16 artmış ve bu artış yeraltı suyu kullanımı ve yenilenemeyen kaynaklara bağlı olarak yaşanmış durumda. Bu durum, artan su talebinin hâlâ büyük ölçüde geleneksel kaynaklarla karşılandığını gösteriyor. Aynı zamanda arıtılmadan deşarj edilen su miktarındaki artış, su yönetiminde önemli boşluklara işaret ediyor.

Suyun geri kazanımı, havza bazlı yönetim ve değer zinciri genelinde dayanıklılık gibi daha kapsamlı ve uzun vadeli uygulamalar oldukça sınırlı.

Önümüzdeki dönemde su verimliliğinin artırılması, döngüsel su kullanımının yaygınlaştırılması ve artan su stresine karşı daha yenilikçi ve dayanıklılık odaklı çözümlerin geliştirilmesi şirketler için kritik olacak.

6. Doğa temelli raporlama geliyor, ancak uygulama ve entegrasyon hâlâ erken aşamada

Raporun en önemli bulgularından biri, iklim alanındaki olgunluk ile diğer doğa temelli konular arasındaki belirgin farktır. İklim değişikliğinde riskleri belirleme ve yönetme yaklaşımları tüm şirketlerde yerleşmiş durumdayken (%100), bu oran su yönetiminde %78'e, biyoçeşitlilikte %36'ya, plastiklerde %24'e ve ormansızlaşmada %11'e düşüyor. Benzer bir fark değer zinciri etkileşiminde de görülüyor; iklimde %98 olan bu oran, plastiklerde %18 ve ormansızlaşmada %10 seviyesinde kalıyor. Bu tablo, iklim değişikliği ile ilgili konularının şirket sistemlerine güçlü şekilde entegre edildiğini, doğa temelli konuların ise hâlâ sınırlı kaldığını gösteriyor.

Ormansızlaşma alanında şirketler ağırlıklı olarak tedarik zinciri kaynaklı risklerle karşı karşıya. İzlenebilirlik sistemleri görece gelişmiş olsa da (%63 mevcut, %25 planlama aşamasında), daha ileri uygulamalar sınırlı kalıyor. Şirketlerin yalnızca %38'i ormansızlaşma ve arazi dönüşümünden arındırılmış ürünlerin tedarikine yönelik somut adımlar atarken, %63'ü önümüzdeki iki yıl içinde aksiyon almayı planlıyor. Bu durum, taahhüt ile uygulama arasında açık bir fark olduğunu gösteriyor.

Plastikler temasında da benzer bir tablo var. Şirketlerin %65'i plastik kaynaklı bir risk tespit etmediğini belirtirken, plastik haritalama çalışmaları %54 seviyesinde kalıyor. Hedef belirleme oranı %34 ile sınırlı; mikropplastikler ve tek kullanımlık plastikler gibi kritik alanlar ise büyük ölçüde ele alınmıyor. Bu da risk farkındalığının ve stratejik önceliklendirmenin henüz yeterince gelişmediğini gösteriyor.

Biyοçeşitlilik alanında ilerleme daha da sınırlı. Şirketlerin yalnızca %32'si biyoçeşitlilik göstergelerini kullanıyor, etki ve bağımlılık analizleri çoğunlukla doğrudan operasyonlarla sınırlı kalıyor. Değer zinciri genelinde kapsam oldukça düşük.

Genel tablo, doğa temelli konularda raporlamanın ilerlediğini ancak uygulamanın hâlâ sınırlı kaldığını gösteriyor. İklim ve su yönetiminde görülen olgunluk seviyesine yaklaşmak için veri altyapısının güçlendirilmesi, hedeflerin netleştirilmesi ve doğa ile ilgili konuların karar alma süreçlerine daha güçlü şekilde entegre edilmesi gerekiyor.

7. Zorunlu raporlamaya uyum güçleniyor

Türkiye'de CDP kapsamında yapılan raporlamalar, zorunlu sürdürülebilirlik çerçeveleriyle yüksek ve artan bir uyuma işaret ediyor. 2025 itibarıyla TSRS ile uyum %83'e, ESRS ile uyum ise %71'e ulaştı.

TSRS ile uyum özellikle yönetim ve risk yönetimi alanlarında oldukça yüksek (%98). Bu da şirketlerin çevresel konuları yönetmek ve izlemek için gerekli temel yapıları büyük ölçüde kurduğunu gösteriyor. Strateji ile metrikler ve hedefler alanında uyum %79 seviyesinde kalıyor. Bu fark, raporlamada daha detaylı, ileriye dönük ve karar almaya doğrudan katkı sağlayan bilgi ihtiyacına işaret ediyor.

ESRS tarafında ise daha karmaşık bir tablo var. %71'lik uyum, temel gerekliliklerin büyük ölçüde karşılandığını gösteriyor; ancak farkın daha çok uygulama derinliğinin eksikliğinden kaynaklandığı görülüyor. Özellikle çifte önemlilik analizi, Avrupa Birliği Taksonomisi ile uyum, faaliyet ve tesis bazlı veri üretimi, sürdürülebilirliğin sermaye tahsisi ve geçiş planlarına entegrasyonu gelişim gerektiren alanlar arasında yer alıyor.

Zorunlu raporlama gereklilikleriyle karşılaştırıldığında, genel olarak Türkiye'den raporlama yapan şirketlerin önünde üç temel gelişim alanı bulunuyor: üretilen bilgiyi finansal sistemlerle ilişkilendirmek, karar alma süreçlerine dahil etmek ve geçiş planlarıyla bağlantılı hale getirmek. Bu aşamalar raporlamadan uygulamaya geçiş için kritik önem taşıyor.

8. COP31'e Hazırlık: Kurumsal Uygulama Kapasitesinin Göstergesi Olarak CDP

Türkiye'nin ev sahipliği yapacağı COP31, küresel iklim gündeminde taahhütlerden uygulamaya geçişi hızlandırmayı hedefliyor. Bu süreçte en kritik ihtiyaç, şirketlerin çevresel performansını ölçülebilir, karşılaştırılabilir ve karar alma süreçlerine entegre edilebilir hale getiren güvenilir veridir. Bu noktada CDP, yalnızca bir raporlama platformu olmanın ötesinde, şirketlerin uygulama kapasitesini görünür kılacak ve hesap verebilirliği güçlendirebilecek önemli bir araç olarak öne çıkıyor.

CDP'ye verilen yanıtlar sayesinde şirketler, yalnızca taahhütlerini açıklamakla kalmayıp, bu taahhütleri nasıl uyguladıklarını da sistematik biçimde ortaya koyabiliyor. Enerji dönüşümü, su, doğa, döngüsel ekonomi ve iklim finansmanı gibi COP31'in temel başlıklarının CDP'nin raporlama alanlarıyla örtüşmesi, politika düzeyinde belirlenen önceliklerin şirketlerin yönetim yapıları, risk yönetimi yaklaşımları, hedefleri ve yatırımları üzerinden daha izlenebilir hale gelmesini sağlayabilir.

Aynı zamanda CDP verileri, şirketler arasındaki ilerleme farklarını görünür kılarak politika yapıcılar ve finansal aktörler için önemli bir referans sunabilir. Hangi alanlarda ilerleme sağlandığı ve nerelerde uygulama kapasitesinin sınırlı kaldığı CDP verileri üzerinden kapsamlı şekilde takip edilebilir.

Sonuç olarak CDP, COP31 sürecinde şirketlerin hazırlık düzeyini ve uygulama kapasitesini değerlendirmek için güçlü bir araç sunmakta; bu da onu iklim eyleminin somut sonuçlara dönüşmesini destekleyen önemli bir mekanizma haline getirmektedir.

Genel bulgular, Türkiye'den CDP'ye raporlama yapan şirketlerde çevresel yönetim için güçlü bir yapısal temel oluşturduğunu, ancak bu yapının karar alma süreçlerinde tutarlı ve uygulanabilir sonuçlar üretme kapasitesinin hâlen gelişmekte olduğunu gösteriyor. Yönetişim yapıları büyük ölçüde oturmuş, risk belirleme süreçleri sistematik hale gelmiş ve çevresel veriler daha güvenilir ve karşılaştırılabilir bir nitelik kazanmış durumda.

Bu aşamada odak, raporlamanın kapsamını genişletmekten çok, üretilen bilginin kullanımını derinleştirmek olmalı. Bu; geçiş araçlarının kalitesinin artırılmasını, sürdürülebilirliğin finansal ve stratejik planlamaya daha güçlü entegre edilmesini ve mevcut olgunluğun iklimin ötesine geçerek doğa temelli alanlara yayılmasını gerektiriyor. Önümüzdeki dönemde liderliği belirleyecek olan, bu yapının karar alma süreçlerinde ne kadar etkin kullanıldığı ve ne ölçüde somut, ölçülebilir sonuçlara dönüştürülebildiği olacak.